

ZGRADA BIVŠEGA FERIMPORATA GLAZBOM PRIZVALA SVOJU NOVU FUNKCIJU

Oglazbljeni kostur buduće Akademije

Četvrtoga ožujka u 21:35 na trećem katu ogoljele zgrade na Trgu maršala Tita u Zagrebu izveden je glazbeni performans koji je simbolički označio početak užurbanih radova na stvaranju nove zgrade Muzičke akademije

Jana Haluza

Iako je predviđen bez publike, samo za slučajne prolaznike trgov, glazbeni je performans s trećeg kata zgrade koju svi popularno zovemo Ferimporatom pratilo stotinjak gledatelja, što ciljanih posjetitelja, među kojima se našao i predsjednik države Ivo Josipović, a što slučajnih prolaznika. Upravo je u to doba otprilike završila dramska predstava gostujućeg ansambla Narodnog pozorišta Sarajevo u Hrvatskom narodnom kazalištu (*Mortal Kom-bajn* Pawela Sala), čije je posjetitelje na izlazu zaustavljao neobičan zvuk s desne strane trga. Svi su bili začuđeni i oduševljeni snažnim dojmom koji je izazivala sablasna konstrukcija koja svira, kostur zgrade skrivene u sjeni tisa. Lijevi je rub trećeg kata bio zaogrnut transparentnim plastičnim zastorom iza kojega su se razaznavale sjene trinaestoro gudača okupljenih u ansamblu Fronesis pod dirigentskim vodstvom Mladena Tarbuka. Glazba koja je u razglasu odjekivala iz zvučnika i u eteru Trećega programa Hrvatskoga radija, koji je izravno prenosio program, mogle su se čuti tri skladbe hrvatskih skladatelja, što bivših, što sadašnjih profesora Muzičke akademije u Zagrebu, koje u svojim glazbenim supstancijama utjelovljuju tri trenutka ovoga trga i Fabrisova zdanja: romantična *Idila* Blagoja Berse u obradi Pavla Dešpalja za gudače, konstruktivistički *Koral* Stanika Horvata i modernistički *Lachrimae* suvremenoga skladatelja mlade generacije Krešimira Seletkovića. Sve su to zajedno bile „suze za Ferimport“, svojevrsni rekvijem za zgradu koje se ogoljela struktura dan nakon toga počela polako uklanjati, kako bi prema planu arhitekta Milana Šosterića, autora prenamjene toga zaštićenog zdanja u novu zgradu Muzičke akademije u Zagrebu, bila zamijenjena novim, modernijim i čvršćim materijalima. U tom je trenutku zdanje prestalo biti bivša zgrada Ferimporta i glazbom uplovalo u novi život prema još ne sasvim bliskoj, ali sve izvjesnijoj budućnosti.

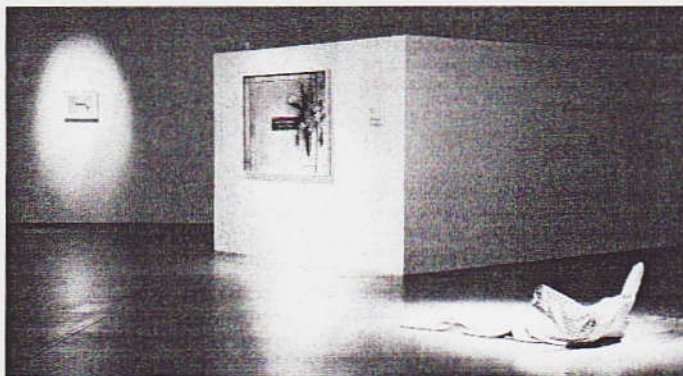
■ Prodor umjetnosti u Ferimport

Više je od devet godina prošlo otkako je Šosterić pobijedio na natječaju za idejno rješenje pretvaranja bivše zgrade Ferimporta u zgradu Muzičke akademije, a više od četrdeset godina dijeli nas od osnutka te visokoškolske glazbene ustanove, koliko je staro i njezino podstanarstvo po raznim lokacijama grada.

Nakon mnogobrojnih problema od 5. ožujka projekt se vidljivo miče s mrtve točke, a trenutak pretvorbe namjene bio je idealna prilika za stvaranje konceptualnog umjetničkog djela koje je na pamet palo jednom Talijanu: mladom Venecijancu s amsterdamskom adresom i diplomom iz kiparstva Giorgiu Andreotti Calóu. Konceptualna umjetnost u Italiji ima snažnu scenu, koju je hrvatska publika mogla barem djelom upoznati tijekom veljače na izložbi *Tišine gdje stvari napuštaju sebe*. Jedanaestoro mahom mladih vizualnih umjetnika izlagalo je svoja djela u Novoj galeriji u prizemlju zagrebačkog Muzeja suvremene umjetnosti, uz potporu Talijanskoga kulturnog instituta i u koordinaciji Iliomira Milovca. On je u Zagreb prenio ideu u svojih talijanskih kolega: „Ilari Valbonesi i Alessio Fransoni kustosi su mlade generacije s kojima sam počeo zanimljivu i dobru suradnju u Italiji i Hrvatske, našeg muzeja i sličnih talijanskih institucija. Izložba je koncipirana u odnosu na refleks koji su kustosi pronašli među talijanskim umjetnicima, ali i u odnosu na hrvatsku

Ferimport čeka užurbane radove na stvaranju nove zgrade Muzičke akademije

5 Izložbe *Tišine gdje stvari napuštaju sebe*

kulturnu scenu u smislu koje su dva umjetnika napravila posebne radove za Zagreb, a ostali su umjetnici jednostavno pokazali ovdje svoje radove koje su prethodno napravili negdje drugdje.“ Među radovima koji su posebno rađeni za Zagreb najviše je u javnosti odjeknuo spomenuti slučaj *Ferimport*, dok je drugi bio projekt koji su osmislili Christian Frosi i Diego Perrone u suradnji sa Školom primijenjene umjetnosti i dizajna u Zagrebu: tražili su od učenika da na fotografskom setu u klasi profesorice Danjele Lušin postavbe svojevrsnu živu sliku i svojim aparatima zabilježe starca na ramenima mladića kao aluziju na starorimski slikovni prikaz Eneje koji bježi iz Troje noseći na leđima starog oca Anhiza. U prenesenoj simbolici umjetnici u tome, prema tekstu u katalogu izložbe, „otkrivaju paradoks kojim obnova generacija jamči mogućnost akcije, a ujedno ugrožava i samo postojanje svijeta“.

Završnicu izložbe *Tišine gdje stvari napuštaju sebe* obilježio je vrhunac Calóova rada *Početak-kraj*, njegova osobna glazbena intervencija u zgradu i u grad, no nipošto ne ni njezin sam početak a ni kraj. „Granice su tu nametnute geometrijskim arhitektonskim nacrtom zgrade na Trgu maršala Tita izgrađene poput velike čelije, zatvorenicke same sebe, birokracije i ograničenja koje je sama proizvela, izgradila, kojih se ne uspijeva osloboditi“, kaže Caló i nastavlja: „U ovom slučaju posebice poštuju ovaj trg koji nosi ime iznimno važne simbolike jer se izravno referira na Tita i na nasljeđe povijesti Jugoslavije. Pročelje zgrade Ferimporta sučeljava se s još jednim važnim zdanjem Hrvatskoga narodnog kazališta, kazališta opere, što se izravno povezuje s prvom skladbom u ovom performansu, Bersinom

Idilom, glazbom koja utjelovljuje zlatno doba Zagrebačke opere. Istodobno nam to upućuje pogled prema budućnosti zdanja koje postaje zgrada Muzičke akademije. Na neki sam način želio ovdje kao medij upotrijebiti glazbu koja će odraziti razne aspekte zgrade, imati osjećaj za njezinu povijest, ali i transfigurirati je u nešto novo. Zgrada je umrla, ona umire, napuštena je, davno je prestala govoriti i pjevati. Prema tome, ona je svojevrsna prikaza, duh koji gleda na ovaj trg, gleda prema gradu i obrača se nesvjesnim promatračima, slučajnim prolaznicima cestom.“ Umjetnikovo djelo ovdje zadobiva definitivni oblik kroz mjesto odabrano za njegovu intervenciju, dakle kroz arhitekturu kao element urbanoga krajolika, povijesnu situaciju doživljenu kao spomenik koji je trebalo i *oglabiti*, za što je odabran jedan živi ansambl da izvede prigodni program. Tu je MSU pozvao u pomoć svoje stalne suradnike, novoutemeljeni ansambl za novu glazbu Fronesis i njegova voditelja Tarbuka, skladatelja i dirigenta, koji je ujedno i sam višegodišnji profesor na Muzičkoj akademiji i svakodnevno se susreće s problemom nedostatka prostora za održavanje nastave: „Svoju pedagošku djelatnost obavljam na najrazličitije načine, nije uopće neobično da diplomatske i magistarske radove ispravljam na ulici i u kafićima. Castim studente pritom kavom i pazimo da tu kavu ne proljemo po radnji. Doista smo primorani raditi na način koji je ispod svakog nivoa, ali nismo mi krivi. Ne damo se, a postoji i niz inicijativa, od same gradnje Muzičke akademije, do raznih aktivnosti na koje sam osobno ponosan, kao što su združivanja svih akademija u velikim projektima svake dvije godine.“

Caló je zabilježio detaljnu fotografsku dokumentaciju događaja, sada prati rastavljanje, a pratit će i sve faze ponovnog sastavljanja zgrade, sve do njezina službenog svečanog otvaranja kao zgrade Muzičke akademije. U međuvremenu će snimku Hrvatskoga radija sa zabilježenim glazbenim performansom objaviti na vinilnoj gramofonskoj ploči od 33 okretaja i umetnuti je u svojevrsnu knjigu fotografija, što će biti umjetničko djelo za sebe. „Vinil zato što je to matrica i podržavanje bolje kvalitete zvuka. Možda sam opsjednut svime što je analogno, a ne digitalno, ali i fotografije će se tako izraditi, u negativima, u crno-bijeloj tehnici, uz razvoj u mraku. Nastojimo ostvariti proizvod koji će zadržati vrijednost kao nešto što se može primiti u ruku, gledati, slušati.“

■ Vrlo elegantna građevina

Antologijska Bersina *Idila* iz 1902. podsjetila je slušatelje performansu na vrijeme kada je ondašnji Kazališni trg poprimao svoje završne obrise, započete potkraj 19. stoljeća. Tada je parcela na kojoj se sada nalazi kostur zgrade Ferimporta ostala posve prazna, bilo je tu imanje koje vlasnik nije želio prodati gradu, koje je od građana koji prolaze trgov zaklonio grm tisa, a to je poput smokvina lista zaklanjalo i novo Fabrisovo zdanje u arhitekturi tzv. internacionalnog stila šezdesetih godina. Šosterić, ujedno autor kontroverzne zgrade Jedro u Petrinjskoj 9, mora u vlastitom rješenju prostora za potrebe Muzičke akademije zadržati izvornu konstrukciju. Tako nalaze zakon iz 1962. o očuvanju gradske jezgre koji onemogućuje rušenje svega što postoji na području središta grada. Potkraj četrdesetih Ferimport prodaje zgradu gradu, otkako ona ostaje nekoliko godina netaknuta i posve prazna. Godine 2003. raspisuje se natječaj na kojemu pobjeđuje Šosterić, no radovi počinju tek 2009. zapinju, zaustavljaju se i ponovno počinju... do danas. U trenu ponovno stečene optimističnosti arhitekt se ponosi radom temeljenim na konstrukciji svojega velikog mladenačkog uzora: „Zgrada se morala zadržati prema propozicijama natječaja, to nisam mogao ni birati. Kao što vidite, ova konstrukcija nije nikakvo ruglo, to je vrlo elegantna, suvremena građevina, posebice za ono doba, šezdesetih godina. Ova uredna struktura jako je dobra osnova za arhitektonsku nadgradnju. Mislim da je upravo ovakvu, kakvu je danas gledamo, i treba osloboditi kako bi se pokazala u punom sjaju, što će moći zapaziti i svi oni koji znaju prepoznati konstrukciju i arhitekturu.“